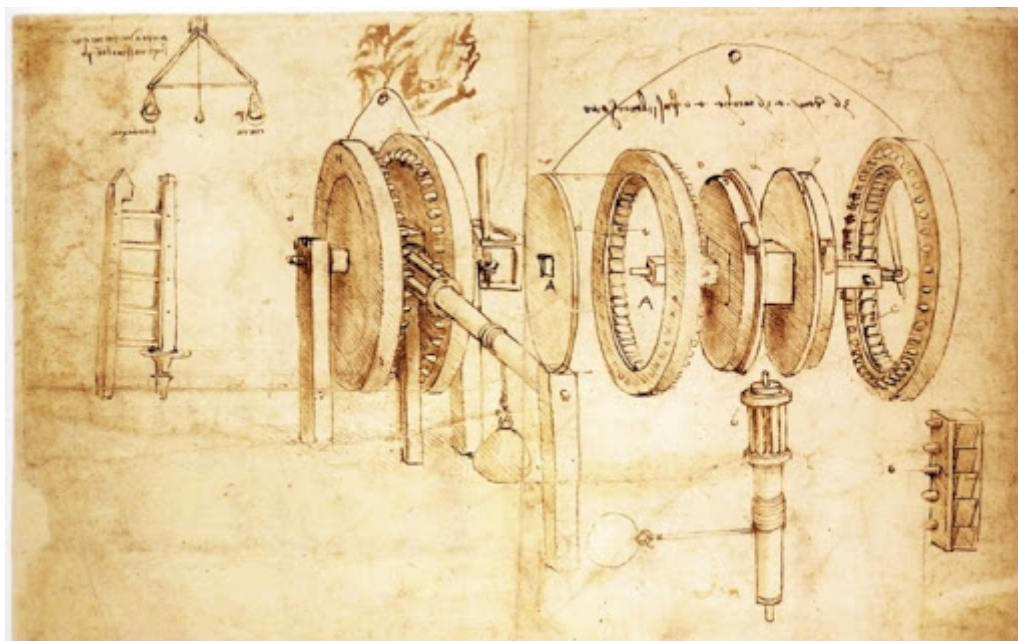

**ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ
ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ**

**Κλινική Εκπαίδευση Λακανικού Πεδίου
2020-2021**

Περιπτώσεις επείγοντος στην ψυχανάλυση

Αθήνα 2020

*Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Εφευρέσεις, αυτοκινούμενα και ωρολογιακοί μηχανισμοί.

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Η Κ.Ε.Λ.Π ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2007 και συνδέεται με τη Διεθνή των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου και τη Σχολή της. Το 1998 δημιουργήθηκαν τα πρώτα Κλινικά Κολλέγια σε διάφορες χώρες στα πλαίσια της Διεθνούς των Φόρουμ. Με τη διδασκαλία τους στοχεύουν στη μετάδοση της ψυχαναλυτικής θεωρίας και πρακτικής, προσανατολισμένης από το έργο του Σίγκμουντ Φρόυντ, του ανθρώπου που ανακάλυψε το ασυνείδητο και έθεσε τις πρώτες θεωρητικές βάσεις της ψυχανάλυσης, και του Ζακ Λακάν, ο οποίος με την επιστροφή του στα κείμενα του Φρόυντ προχωρά σε νέες επεξεργασίες ως προς το ασυνείδητο, τη γλώσσα και την επιθυμία, τη δομή του υποκειμένου και τη σχέση του με το συμβολικό, το φαντασιακό και το πραγματικό.

Οι επιστημικές βάσεις των κλινικών εκπαιδεύσεων έχουν την απαρχή τους στην ίδρυση από τον Ζακ Λακάν του Κλινικού Τμήματος στο Paris VIII το 1976, με στόχο «να υποδείξει μία κατεύθυνση σε όσους αφιερώνονται στην ψυχαναλυτική κλινική», «πιέζοντας τον αναλυτή να δηλώσει τους λόγους του», να θέσει και να επεξεργαστεί τα ερωτήματά του. Οι συμμετέχοντες στην κλινική εκπαίδευση καλούνται και εκείνοι να επεξεργαστούν τα ερωτήματά τους και έχουν δυνατότητα να παράξουν εργασία η οποία θα ληφθεί υπόψη.

Απευθύνεται σε εκείνους που επιθυμούν να μελετήσουν και να εμβαθύνουν στη σχέση τους με την ψυχαναλυτική κλινική, με αναφορά μια ψυχαναλυτική θεωρία και πρακτική που λαμβάνει υπόψη την κλινική του υποκειμένου.

Η κλινική εκπαίδευση περιλαμβάνει:

-παρουσιάσεις ασθενών

-σεμινάρια

-παρουσιάσεις περιστατικών από τους συμμετέχοντες

-μελέτη κειμένων του Φρόυντ και του Λακάν

-ημερίδες ψυχαναλυτικής κλινικής, με προσκεκλημένους διδάσκοντες των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας.

Ανά έτος, επιλέγεται μια θεματική σε αναφορά με το θέμα των Κλινικών Κολλεγίων της Γαλλίας. Για τη χρονιά 2020-2021, το θέμα είναι: **Περιπτώσεις επείγοντος στην ψυχανάλυση.**

ΗΜΕΡΙΔΕΣ

*

07 Νοεμβρίου 2020

Ημερίδα έναρξης

με την **Σολ Απαρίσιο**, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκουσα στο Κολλέγιο ψυχαναλυτικής κλινικής του Παρισιού

**

23-24 Απριλίου 2021

με τον **Μισέλ Μπουσερού**, ψυχαναλυτή, μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου, διδάσκοντα στο Κολλέγιο ψυχαναλυτικής κλινικής της Νοτιοδυτικής Γαλλίας

***

Ημερίδα λήξης

Θα ανακοινωθεί στη διάρκεια της χρονιάς

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Περιπτώσεις επείγοντος στην ψυχανάλυση

Η θεματική της ΚΕΛΠ για τη διδακτική χρονιά 2020-2021 θα πραγματευθεί το ερώτημα του επείγοντος.

Το θέμα αυτό αποκτά μία παράξενη επικαιρότητα μέσα από τις συνθήκες της πανδημίας. Το γεγονός της εμφάνισης του νέου στελέχους κορωνοϊού (2019-nCoV) και η αντιμετώπισή του εγγράφονται στον δημόσιο λόγο με τον χαρακτήρα του επείγοντος.

Αυτό συμβαίνει σε μία στιγμή της ιστορίας όπου οι πολιτικές προτάσεις για τη βελτίωση του κόσμου που ζούμε, τα πολιτικά ιδεολογικά σχέδια του 19ου και του 20ου αιώνα, παρουσιάζονται από αυτόν τον δημόσιο λόγο σαν να έχουν αποτύχει.

Τα δεδομένα έχουν αλλάξει: ο κυρίαρχος πολιτικός λόγος δεν αναφέρεται πλέον στη βελτίωση του κόσμου που ζούμε. Αυτό που δεν παύει να μας υπενθυμίζεται είναι ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μία συνθήκη εξαίρεσης, σε μία επείγουσα ανάγκη για προστασία του υπάρχοντος κόσμου. Αυτό φαίνεται να είναι ένα καινούριο παράδειγμα υιοθετημένο εξολοκλήρου από τον κυρίαρχο λόγο του 21ου αιώνα. Η αρχή της ελπίδας για ένα καλύτερο αύριο αφήνει τη θέση της στην αγωνία για να προστατέψουμε την ύπαρξη αυτού του κόσμου. Η αρχή του επείγοντος αντικαθιστά ή και, κάποιες φορές, συνδυάζεται με την αρχή της ελπίδας για ένα καλύτερο κόσμο. Έτσι, ζητείται στο σύγχρονο υποκείμενο να υπακούσει και να απαντήσει σε αυτές τις πολιτισμικές επιταγές και προτεραιότητες.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δυσφορίας στον πολιτισμό, η αναλυτική κλινική προτείνει μία ευαίσθητη ακρόαση στα αιτήματα των υποκειμένων. Τα αιτήματα αυτά που μοιάζουν πάντα να χαρακτηρίζονται από μία συνθήκη επείγοντος.

Γιατί στην ψυχαναλυτική πρακτική διαπιστώνουμε συχνά ότι ένα αίτημα για ανάλυση διαμορφώνεται μέσα από την οδύνη του υποκειμένου μπροστά στο αίνιγμα που τού θέτουν κάποια εκτός νοήματος σημαίνοντα συνδεδεμένα με μια καθηλωμένη απόλαυση που εμποδίζει την εκτύλιξη της αλυσίδας των σημαινόντων. Η συνθήκη του ψυχικού πόνου ωθεί το ομιλόν να βγει από την αδράνεια του και να αιτηθεί προς τον ψυχαναλυτή.

Αυτό δεν γίνεται χωρίς κόστος. Το κατεξοχήν σημάδι αυτής της υποκειμενικής κατάστασης, το άγχος, επιταχύνει τους υποκειμενικούς χρόνους και προκαλεί στο υποκείμενο μία επιτακτική ανάγκη να αναζητήσει μία ανακούφιση και κυριαρχία στη συνθήκη (εσωτερική ή εξωτερική) που αδυνατεί πλέον να διαχειριστεί.

Βέβαια, επείγουσες καταστάσεις υπάρχουν πολλές και διαφορετικές. Όλες όμως συνδέονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με την ανάδυση ενός Πραγματικού. Μία ανάδυση που δημιουργεί γεγονός για το υποκείμενο και ανατρέπει τις μέχρι τότε υπάρχουσες ψυχικές ισορροπίες του. Η γκάμα είναι μεγάλη: από το σύμπτωμα και τις εκδηλώσεις του ασυνειδήτου, στη βίαιη βιωματική συνάντηση με το Πραγματικό (που δημιουργεί τραύμα) και ως τις μικρές μαθηματικές εξισώσεις της επιστήμης και των επιπτώσεων του λόγου της.

Πώς η ψυχαναλυτική πρακτική τοποθετείται ως προς αυτές τις υποκειμενικές συνθήκες; Και πώς συνάδει η μακρά ψυχαναλυτική διαδικασία με τον χαρακτήρα του επείγοντος; Ποιοι είναι οι χρόνοι της ανάλυσης και πώς η ψυχαναλυτική πρακτική υποδέχεται το αίτημα και τον επείγοντα χαρακτήρα του; Τί επιπτώσεις έχει αυτό το επείγον στη μεταβίβαση και στη κατεύθυνση της θεραπείας; Εδώ, ίσως θα έπρεπε να υπενθυμίσουμε και τον επισπευσμένο χαρακτήρα, τη σπουδή και την ανυπομονησία που βιώνουν πολλοί αναλύοντες στο τέλος της αναλυτικής διαδικασίας, σημείο όπου μία διαφοροποίηση μοιάζει να είναι αναγκαία.

Μέσα στο προαναφερόμενο πολιτισμικό περιβάλλον λοιπόν, η ψυχαναλυτική πρακτική καλείται να αντιμετωπίσει το Πραγματικό και να απαντήσει στους τρόπους εγγραφής του στο Συμβολικό για το εκάστοτε υποκείμενο.

Οι αναπτύξεις και οι διδασκαλίες αυτής της χρονιάς θα επιχειρήσουν να προσεγγίσουν κάποια από τα προαναφερόμενα σημεία μελετώντας τα κείμενα του Φρόυντ και του Λακάν. Στη μελέτη μας αυτή θα στηριχθούμε πάνω σε κλινικά περιστατικά και παρουσιάσεις.

Νικόλας Ζορμπάς
Αθήνα 2020

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2020-2021

Παρουσίαση ασθενούς

από την ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ – Συντονισμός συζήτησης από την ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ

Από την εποχή του Charcot η παραδοσιακή πρακτική της παρουσίασης ασθενούς είχε ως στόχο να επιβεβαιώσει τη γνώση που ήδη προέκυπτε από τη μελέτη της θεωρίας. Όμως ο Λακάν συνδέει αυτή την πρακτική με την αναλυτική κλινική: ακούει την εκφορά του ασθενούς από τη θέση του αναλυτή. Εγκαθιδρύει έτσι ένα κλινικό εργαλείο προσανατολισμένο από την ψυχανάλυση και προσδιορίζει τη δομή τριών όρων: του αναλυτή, του ασθενούς μέσα από την υποκειμενική του θέση και του ακροατηρίου της κλινικής, που το ονομάζει «ο τρίτος» ως εκείνος που είναι σε θέση να ακούσει τον ασθενή.

Μετά τη συνέντευξη με τον ασθενή, λαμβάνει χώρα η συζήτηση και η επεξεργασία της περίπτωσης, όπου το ακροατήριο συμμετέχει ως μέρος της εμπειρίας στο σχολιασμό της ίδιας της συνέντευξης, εμβαθύνοντας σε ερωτήματα ως προς την κλινική του υποκειμένου και την αποκωδικοποίηση των συμπτωμάτων.

Σήμερα, μέσα απ' αυτή την πρακτική, μπορούμε να αποκομίσουμε ως αναλυτές μια διδακτική εμπειρία αναφορικά: με τη διαδρομή του ασθενούς, με τη διδασκαλία που συνιστά ο χρόνος κοινού συλλογισμού που ακολουθεί την παρουσίαση και με τη μοναδικότητα της κλινικής προσέγγισης που μας επιτρέπει αυτό το εργαλείο, δηλαδή τη δυνατότητα να διεργαστούμε μία γνώση.

Πέμπτη 19.30-21.30

Ημερομηνίες: 12 Νοεμβρίου, 26 Νοεμβρίου, 21 Ιανουαρίου, 4 Φεβρουαρίου, 20 Μαΐου, 3 Ιουνίου.

Λόγος και Ανάγκη: Το επείγον στον Φρόντ

από τον ΝΙΚΟΛΑ ΖΟΡΜΠΑ

Έξι συνεδρίες, κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς, όπου θα επιχειρήσουμε να περισφίξουμε τη διάσταση της περίπτωσης επείγοντος στον Φρόντ και τις μορφές με τις οποίες αυτή εμφανίζεται στα φροϋδικά κείμενα. Στόχος μας η καλύτερη κατανόηση των φροϋδικών θεωρητικών εννοιών που σχετίζονται με το επείγον καθώς και με τον τρόπο με τον οποίο ο Φρόντ αντιλαμβάνονταν τη συνθήκη του επείγοντος στην αναλυτική πρακτική του.

Για τις αναπτύξεις μας θα οδηγηθούμε από τις αναγνώσεις της φροϋδικής θεωρίας από τον Λακάν και από την προοπτική που ανοίγει το λακανικό πεδίο «πέρα από την αρχή της ευχαρίστησης».

Σε αυτή μας την προσπάθεια θα συνομιλούμε και θα αντιπαραθέτουμε απόψεις με τους συμμετέχοντες και με τη συνάδελφο, μέλος του φόρουμ του λακανικού πεδίου, Γεωργία Χριστέλη με στόχο η ανάγνωση των φροϋδικών κειμένων να φωτιστεί από διαφορετικές αναγνωστικές γωνίες.

Παρασκευή 19.00-20.30

Ημερομηνίες: 20 Νοεμβρίου, 18 Δεκεμβρίου, 15 Ιανουαρίου, 19 Φεβρουαρίου, 16 Απριλίου, 28 Μαΐου.

Επείγον: μια κλινική του χρόνου στην ψυχανάλυση

από την ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ

Τι είναι ο χρόνος, αναρωτιέται ο Άγιος Αυγουστίνος και στοχεύει την ουσία του χρόνου: Όταν μιλάμε, τίποτα δεν είναι πιο γνωστό και πιο οικείο από το χρόνο! Τον κατανοούμε αναμφιβόλως. Αν με ρωτήσουν, θα πω πως τον γνωρίζω, αν, όμως, μου ζητήσουν να πω τι είναι, τότε δεν ξέρω¹. Ο χρόνος, μας λέει ο Αριστοτέλης είναι «ο αριθμός της κίνησης σύμφωνα με το πριν και το μετά»². Αν δεν υπάρχει κίνηση, δεν υπάρχει χρόνος. Οι τρεις βαθμίδες του χρόνου, παρελθόν, παρόν, μέλλον, δεν είναι λοιπόν παρά δύο, διότι το παρόν, αυτό το αριστοτελικό «νῦν» απουσιάζει. Ή καλύτερα, είναι εκεί όχι ως ξεχωριστή οντότητα, αλλά ως τομή, ως μια στιγμή-τομή ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον.

Αυτή η στιγμή του χρόνου εισάγει μια άλλη εσωτερική χρονικότητα στην ανθρώπινη ζωή, πέρα και «έξω» από τον χρόνο που κυλά και γλιστρά άπιαστος μέσα

¹ Άγιος Αυγουστίνος (Ιππώνος), *Εξομολογήσεις*, Βιβλίο XI, τόμος 2^{ος}, Πατάκη, Αθήνα, 2013, σελ. 166.

² Αριστοτέλης, *Φυσικά*, (μετ. Β. Κάλφας), Νήσος, Αθήνα, 2015, Βιβλίο 4^ο, κεφ. 11, σελ. 334-345.

απ' τα δάχτυλά μας προς την αιωνιότητα. Ο άνθρωπος τρέχει διαρκώς πίσω από μια στιγμή αποτυχημένης συνάντησης με το παρόν. Αυτή η απουσία του παρόντος χρόνου αποτελεί βασική συνθήκη του ανθρώπινου είναι. Ωστόσο, όταν, κάποτε, ο χρόνος πάψει να τρέχει και να γλιστρά ασταμάτητα και αιώνια, η στιγμή, ως το μόνο παρόν που μπορεί να υπάρξει, κάνει να αναδυθεί το επείγον. Το επείγον είναι το ξύπνημα από τον ύπνο. *Περνάμε το χρόνο μας να ονειρευόμαστε, κι όχι μόνο όταν κοιμόμαστε, κι αυτή είναι η απόδειξη του ασυνειδήτου¹*, θα μας πει ο Λακάν. Αυτόν τον ύπνο του ανθρώπινου χρόνου έρχεται να ταραξεί το επείγον.

Πέρα ίσως, από τα επείγοντα της ζωής με την ιατρική και βιολογική έννοια, αυτό το όριο μεταξύ ζωής και θανάτου η ανάλυση το συναντά μέσα σ' αυτή την χρονική συγκυρία (ή συν-καιρία, από το καιρός) του επείγοντος. Το αίτημα εισόδου στην ανάλυση εγγράφεται ως ένα υποκειμενικό «τραυματικό» επείγον². Επείγει, πιέζει κάτι να ακουστεί, κάτι να αρθρωθεί. Η ανάλυση έρχεται ως ένα *επείγον λέγειν* για να μπορέσει να κάνει κάτι να εγγραφεί για το υποκείμενο, δηλαδή να κάνει τομή.

Και χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μόνο η είσοδος στην ανάλυση είναι μια στιγμή επείγοντος, διότι, άλλωστε, και στην εσωτερική της διαδρομή αυτό που μετράει περισσότερο είναι αυτός ο χρόνος των μικρών ή μεγάλων τομών από τις οποίες διέρχεται μια ανάλυση, ωστόσο, το τέλος της σημαδεύεται κι αυτό από ένα επείγον: το επείγον του τέλους της· την τελευταία *πράξη* τού να βάλει κανείς τέρμα στον αιώνιο χρόνο, εκεί όπου αυτό που έχει συμβεί, ακολουθώντας τον λογικό χρόνο ως απαραίτητη και αναγκαία προϋπόθεση, αφήνει το γραπτό του ίχνος. Ίσως, εκεί συνίσταται και η ηθική απάντηση του αναλυτή, να δώσει όλο τον χρόνο εκεί που επείγει...

Παρασκευή 20.45-22.15

Ημερομηνίες: 20 Νοεμβρίου, 18 Δεκεμβρίου, 15 Ιανουαρίου, 19 Φεβρουαρίου, 16 Απριλίου, 28 Μαΐου.

---

¹ J. Lacan, Σεμινάριο 1977-1978, *Le moment de conclure [Η στιγμή του συμπεράσματος]*, μάθημα 15^{ης} Νοεμβρίου 1977, πηγή: <http://staferla.free.fr/S25/S25.pdf>, σελ. 3.

² J. Lacan, «Du sujet enfin en question» στο *Écrits*, Seuil, Παρίσι, 1966, σελ. 236.

Μελέτη του λακανικού κειμένου «Ραδιοφωνία»

από την ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ

Στις μέρες μας το επείγον τίθεται μ' έναν άλλον τρόπο απ' ότι στο παρελθόν. Δεν αφορά μόνο στο απρόσμενο που απαιτεί επιτακτικά άμεση απάντηση αλλά είναι συχνά παρόν, συνοδεύει το σύγχρονο υποκειμένο στην καθημερινότητα του. Βρισκόμαστε στην εποχή που φέρει το σημάδι της συνεχόμενης προόδου και ανάπτυξης, τα χρονικά περιθώρια είναι πάντα στενά και διαρκώς προκύπτουν επείγοντα ζητήματα.

Ο αναλυτής καλείται να υποδεχτεί τη δυσφορία του υποκειμένου μέσα στο σύγχρονο πολιτισμό, δυσφορία που μπορεί να σχετίζεται με τις επιπτώσεις αυτών των μορφών επείγοντος.

Μορφές επείγοντος είναι παρούσες καθ' όλη την αναλυτική εργασία: ωθώντας το αρχικό αίτημα, επισπεύδοντας το τέλος αλλά και στην σβελτάδα¹ που είναι απαραίτητη παρόλο που η ανάλυση είναι κάτι που *χρειάζεται χρόνο*.² Ο χρόνος αυτός είναι απαραίτητος για να ξετυλιχτεί το νήμα μέσω της ομιλίας, «είναι αδύνατο να διαχωριστεί η αναλυτική πράξη από την επιμονή του λέγειν που την καθιστά εφικτή. Ωστόσο, το στοιχείο του χρόνου που της δίνει σάρκα και οστά δεν είναι φαντασικό δάνειο, δεν έχει άλλη *καθαυτή υπόσταση* από το αντικείμενο που εκπίπτει. Αλλά *χρειάζεται χρόνος*, χρόνος ώστε το υποκειμένο να διδαχτεί από την διαίρεσή του³.

Το 1959 ο Λακάν διαβάζει το φροϋδικό σχεδιάσμα [Entwurf]⁴ με όρους επείγοντος, «...η διαδικασία σκέψης – στο βαθμό που διαμέσου αυτής περνά η πρόσβαση στην πραγματικότητα, η *Not des Lebens*, η οποία διατηρεί την επένδυση του μηχανισμού σε ένα ορισμένο επίπεδο – βρίσκεται στο πεδίο του ασυνείδητου. Μας είναι προσβάσιμη μόνο μέσω του τεχνάσματος της αρθρωμένης ομιλίας». Το *ζωτικό επείγον* [Not des Lebens], ως κάτι που ωθεί, επιμένει, που δεν είναι της τάξης της ικανοποίησης των αναγκών⁵.

Την προηγούμενη χρονιά μέσα από τη μελέτη του κειμένου του Λογικού χρόνου [1945] μπορέσαμε να ανοίξουμε το ζήτημα της χρονικότητας στην ανάλυση και της σχέσης του ασυνείδητου με τον χρόνο. Συνεχίζοντας την εργασία μας που συνίσταται στη μελέτη ενός γραπτού του Λακάν, θα τολμήσουμε, φέτος, το ξεκλείδωμα του κειμένου που φέρει τον τίτλο *Radiophonie* [1970], μένοντας εντός της ετυμολογικής διαδρομής του επείγοντος που παραπέμπει στο πιέζω για να ανοίξει.

Σάββατο 11.15-12.45

Ημερομηνίες: 19 Δεκεμβρίου, 16 Ιανουαρίου, 6 Φεβρουαρίου, 6 Μαρτίου, 17 Απριλίου, 22 Μαΐου.

¹ J. Lacan, «Radiophonie» στο *Autres Ecrits*, Seuil, Παρίσι, 2001, σελ. 403-447.

² S. Freud, «Esquisse d'une psychologie scientifique» στο *La Naissance de la psychanalyse*, PUF, Παρίσι, 6η έκδοση 1991, σελ. 309-396

³ C. Soler, «Le temps long» στο «WUNSCH 11, BULLETIN INTERNATIONAL DE L'ÉCOLE DE PSYCHANALYSE DES FORUMS DU CHAMP LACANIEN», Οκτώβριος 2011, σελ. 4.

⁴ S. Freud, «Esquisse d'une psychologie scientifique» στο *La Naissance de la psychanalyse*, PUF, Παρίσι, 6η έκδοση 1991, σελ. 309-396.

⁵ J. Lacan, *Le séminaire, Livre VII, L'éthique de la psychanalyse (1959-1960)*, Seuil, Παρίσι, 1986, σελ. 61.

Η κλινική της ψύχωσης

από τους ΟΡΣΑ ΚΑΜΠΕΡΟΥ και ΠΑΝΟ ΣΕΡΕΤΗ

Αν η ψύχωση ουσιαστικά μονοπωλεί τα επείγοντα των αποκαλούμενων θεσμών της ψυχικής υγείας, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι ήταν ένα επείγον ζήτημα της κλινικής για τον ίδιο τον Φρόντ. Ζήτημα που τον απασχολεί πριν ακόμη επινοήσει τη λέξη ψυχανάλυση, όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από την αλληλογραφία του με τον W.Fleiss. Ακόμη κι αν στη συνέχεια θεωρήσει ότι στο πεδίο της ψύχωσης, η ψυχαναλυτική παρέμβαση είναι πολλές φορές ανήμπορη ή ότι είναι δύσκολο να εγκαθιδρυθεί η μεταβιβαστική σχέση, ο Φρόντ προστρέχει κατά σύστημα στην ψύχωση: αντιπαραθέτει, για παράδειγμα, το παραλήρημα με την φαντασίωση, την ψευδαισθησιακή ψύχωση με το όνειρο, το πένθος με τη μελαγχολία, τις λέξεις του σχιζοφρενή με την αμφισημία που προϋποθέτει η απώθηση.

Όσο για τον Λακάν, η πύλη εισόδου στην ψυχανάλυση υπήρξε δίχως αμφιβολία η ψύχωση: Από την θητεία του δίπλα στον de Clérambault του ψυχιατρείου της Αστυνομικής Διεύθυνσης του Παρισιού μέχρι τις διάσημες αδελφές Rapin ή την περίπτωση Aïmée της διατριβής του, ο Λακάν θα καταπιαστεί, στα πρώτα του βήματα, με τα «περάσματα στην πράξη» της ψύχωσης, δηλαδή τις διαπράξεις, από το πλημμέλημα και το έγκλημα ως την αυτοκτονία, σημεία οριακά όπου τέμνεται, για λόγους ουσίας και όχι τυχαία, το επείγον του υποκειμένου με την επίσπευση του «Άλλου» του κοινωνικού δεσμού.

Θα πιάσουμε φέτος το νήμα από εκεί που το αφήσαμε, δηλαδή από τον ενδελεχή σχολιασμό του Λακάν της περίπτωσης τους Σρεμπέρ. Δεν υπάρχει άλλο επείγον παρά αυτό που προέρχεται από τον ανθρώπινο πόνο. Το παραλήρημα του Σρεμπέρ ήταν ακριβώς αυτό, ένα «παραλήρημα λύτρωσης» του ανθρώπου από τον πόνο.

Σάββατο 13.00-14.30

Ημερομηνίες: 24 Οκτωβρίου, 21 Νοεμβρίου, 12 Δεκεμβρίου, 16 Ιανουαρίου, 30 Ιανουαρίου, 6 Φεβρουαρίου, 20 Φεβρουαρίου, 6 Μαρτίου, 3 Απριλίου, 17 Απριλίου, 22 Μαΐου, 5 Ιουνίου.

Το ομιλούν σώμα και η ψυχαναλυτική κλινική από την ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

«... όταν η σκιά του αντικείμενου πέφτει πάνω στο εγώ»¹

Ο λόγος της επιστήμης με τις διάφορες ώσεις του σε κάθε κρίση οικονομική, σήμερα υγειονομική, έρχεται, να δημιουργήσει εκ νέου κοινωνικό δεσμό ανάμεσα στα υποκείμενα μέσα από την διάχυση νέων κυρίαρχων σημαινόντων με σκοπό τη ρύθμιση της σχέσης τους με την απόλαυση, συνδέοντάς τα και πάλι με τα αντικείμενα που παράγει η επιστήμη, τις λαθούσες.

Στο πεδίο του «επείγοντος» που εμφανίζεται, ο αναλυτικός λόγος καλείται να τοποθετηθεί ως «ένα πνευμόνι τεχνητό» διανοίγοντας και πάλι εκείνες τις διόδους της ομιλίας που θα ωθήσουν τον αναλύοντα στην έρευνα στο ασυνείδητο του ιδιαίτερου ίχνους και των εγγραφών του, την έλλειψη στο είναι. Βρισκόμαστε στο πεδίο της λειτουργίας της αλλοτρίωσης και του αποχωρισμού.

Στιγμές επείγοντος στη μεταβίβαση όπου επανέρχεται το ζήτημα της ικανοποίησης ως προς την προσδοκώμενη απόλαυση στο σημείο συνάντησης έκαστου με το όριο που επέφερε η είσοδος του στη γλώσσα.

Το σύμπτωμα στη νεύρωση τείνει «να φτιάχνει ένα», το άγχος και η αναστολή ανοίγουν ερωτήματα ως προς την καθήλωση με το πρωταρχικό αντικείμενο και την απώλεια του, την παραγνώριση της στο φαντασιακό. Ερωτήματα αναδύονται προς επεξεργασία για την αγάπη και την εξιδανίκευσή της, για το ίχνος του πραγματικού, το οποίο «ομιλεί» μέσα από συναισθήματα αινιγματικά όπως το ανικανοποίητο, η απογοήτευση. Πρόκειται για το τραύμα της γλώσσας, της οποίας το ομιλούν σώμα φέρει τα ίχνη της.

Τί μας μαθαίνει η αναστολή του μελαγχολικού σε σχέση με την ανθρώπινη κατάσταση του εγώ, όταν αποσύρεται ως να είναι το ίδιο χαμένο, όπως το αντικείμενο; Πως μέσα στην μεταβίβαση ο αναλυτής, ως αντικείμενο α, καλείται να λάβει υπόψη του την «σκιά του αντικείμενου που πέφτει πάνω στο εγώ», μέσα από τις διάφορες «όψεις» των ενορμήσεων και των αντικειμένων τους;

Η πρόσκληση σε διεργασία μέσω του ελεύθερου συνειρμού δεν παύει να φέρει μέσα της εκείνη την επιθυμία για την έρευνα που εξέφρασε ο Φρόυντ, την στιγμή της ανακάλυψης του ασυνείδητου και την αναζήτηση της αποκωδικοποίησής του, παρομοιάζοντας την με την επιθυμία του αρχαιολόγου που προσπαθεί να αποκρυπτογραφήσει τα ιερογλυφικά, δίνοντας μας έναν προσανατολισμό για την παρουσία του αναλυτή και το πάθος της άγνοιας που τον διακινεί, πάθος που γίνεται αγάπη για τη γνώση μέσα στην μεταβίβαση.

---

¹ Σ. Φρόυντ, *Πένθος και μελαγχολία*, Νίκας, Αθήνα, 2017.

Σάββατο 14.45-16.15

Ημερομηνίες: 24 Οκτωβρίου, 21 Νοεμβρίου, 12 Δεκεμβρίου, 30 Ιανουαρίου, 20 Φεβρουαρίου, 3 Απριλίου, 29 Μαΐου.

Εργαστήριο κλινικής μελέτης: Τεχνική της ανάλυσης και κλινική του υποκειμένου.

από τις ΙΩANNA ΒΙΣΒΙΚΗ και ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ

Το εργαστήριο περιλαμβάνει τη μελέτη φροϋδικών και λακανικών κειμένων για την τεχνική της ψυχανάλυσης σε συνδυασμό με την επεξεργασία κλινικών περιπτώσεων των συμμετεχόντων.

Μπορούν να συμμετάσχουν εκπαιδευόμενοι, επαγγελματίες ψυχικής υγείας που η πρακτική τους είναι προσανατολισμένη από τη διδασκαλία του Φρόυντ και του Λακάν.

Στόχος του εργαστηρίου είναι:

- να προσφέρει στους συμμετέχοντες έναν τόπο όπου θα μπορούν να εκθέτουν την πρακτική τους και τα ερωτήματά τους γύρω από αυτήν,
- να συνδέσει την θεωρία με την αναλυτική πρακτική,
- να λειτουργήσει ως πεδίο ενός από κοινού αναστοχασμού των κλινικών περιπτώσεων.

Σάββατο 09.30-11.00

Ημερομηνίες: 19 Δεκεμβρίου, 6 Φεβρουαρίου, 6 Μαρτίου, 22 Μαΐου, 5 Ιουνίου.

Τόπος διεξαγωγής των σεμιναρίων

Κέντρο Πρόληψης Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αγίας Βαρβάρας 36, 16452, τηλ.
2109961000, στάση Μετρό Αργυρούπολη.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

SIGMUND FREUD

- *Πέραν από την αρχή της ευχαρίστησης*, Πλέθρον, Αθήνα, 2014.
- *Πένθος και μελαγχολία*, Νίκας, Αθήνα, 2017.
- *Δοκίμια Μεταψυχολογίας*, Πλέθρον, Αθήνα, 2020.
- *Το ανοίκειο*, Πλέθρον, Αθήνα, 2009.
- *Αναστολή σύμπτωμα και άγχος*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2018.
- «Σχετικά με την ψυχογένεση μιας περίπτωσης γυναικείας ομοφυλοφιλίας», στο περιοδικό *Εκ των υστέρων*, τ.10, Εξάντας, Αθήνα, 2003.
- *Περατή και μη περατή ανάλυση*, Πλέθρον, Αθήνα, 2008.
- *Η δυσφορία στον πολιτισμό*, Πλέθρον, Αθήνα, 2013.
- *Για τη δυναμική της μεταβίβασης, Παρατηρήσεις για τον έρωτα μεταβίβασης*, Πλέθρον, Αθήνα, 2010.
- «Mes vues sur le rôle de la sexualité dans l'étiologie des névroses» στο *Résultats, idées, problèmes I*, PUF, Παρίσι, 2007.
- *Névrose, psychose et perversion*, PUF, Παρίσι, 1981.
- *La naissance de la psychanalyse*, PUF, Παρίσι, 2009.
- «Esquisse d'une psychologie scientifique» στο *La Naissance de la psychanalyse*, PUF, Παρίσι, 2009.

JACQUES LACAN

ECRITS, Seuil, Παρίσι, 1966:

- «Le temps logique et l'assertion de certitude anticipée».
- «Du sujet enfin en question».
- «Περί ενός προκαταρκτικού ερωτήματος σε κάθε πιθανή θεραπευτική αγωγή της ψύχωσης», εσωτερική έκδοση των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου. [D'une question préliminaire à tout traitement de la psychose].

AUTRES ECRITS, Seuil, Παρίσι, 2001:

- «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École».
- «L'Acte psychanalytique».
- «Préface à l'édition anglaise du Séminaire XI».
- «Radiophonie»
- «L'Étourdit»
- «Télévision». Στα ελληνικά, «Τηλεόραση», εσωτερική έκδοση του ΦΨΛΠΑ.
- «Introduction à l'édition allemande d'un premier volume des Ecrits».

- «Réponses à des étudiants en philosophie». Στα ελληνικά «Απαντήσεις», Έρασμος, Αθήνα, 2010.

LE SEMINAIRE:

- Livre III, Les Psychoses (1955-1956), Seuil, Παρίσι, 1981. Στα ελληνικά, Οι Ψυχώσεις, Ψυχογιός, Αθήνα, 2005.

- Livre V, Les formations de l'inconscient (1957-1958), Seuil, Παρίσι, 1998.

- Livre VII, L'Éthique de la psychanalyse (1959-1960), Seuil, Παρίσι, 1986, σελ. 55-86.

- Livre VIII, Le transfert (1960-1961), Seuil, Παρίσι, 1991.

- Livre X, L'Angoisse (1962-1963), Seuil, Παρίσι, 2004, σελ. 185-198.

- Livre XI, Les Quatre Concepts fondamentaux de la psychanalyse (1964), Seuil, Παρίσι, 1973. Στα ελληνικά, Σεμινάριο XI, Οι τέσσερις θεμελιώδεις έννοιες της ψυχανάλυσης, Ράππας, Αθήνα, 1973.

- Livre XV, L'acte psychanalytique (1967-1968), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XVII, L'envers de la psychanalyse (1969-1970), Seuil, Παρίσι, 1991. Στα ελληνικά, Το αντίστροφο της ψυχανάλυσης, Ψυχογιός, Αθήνα 2014.

- Livre XXII, R.S.I (1974-1975), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XXIII, Le Sinthome (1975-1976), Seuil, Παρίσι, 2005, μάθημα της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1976.

- Livre XXV, Le moment de conclure (1977-1978), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Livre XXVI, La topologie et le temps (1978-1979), ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

Άλλα κείμενα:

- Διάλεξη στη Γενεύη για το σύμπτωμα, περιοδικό *Ψυχανάλυση*, τεύχος 8, Αθήνα, 2014.

- La Troisième, Ρώμη, 1^η Νοεμβρίου 1974, ανέκδοτο, βλ. valas.fr.

- Le mythe individuel du névrosé, Seuil, Παρίσι, 2007. Στα ελληνικά Ο ατομικός μύθος του νευρωτικού, Εκκρεμές, Αθήνα, 2015.

- Des noms-du-père, Seuil, Παρίσι, 2005. Στα ελληνικά Τα ονόματα του πατρός, Ψυχογιός, Αθήνα, 2008.

Άλλες αναφορές:

BARTHES Roland, Αποσπάσματα του ερωτικού λόγου, Κέδρος, Αθήνα, 2011.

BOUSSEYROUX Michel, «Répondre des cas d'urgence» στο *Lacan le Borroméen – Creuser le nœud*, Érès, coll. Point hors ligne, Τουλούζη, 2014, σελ. 17-20.

BOUSSEYROUX Michel, «Le temps presse», στο *Au risque de la topologie et de la poésie – Élargir la psychanalyse*, Érès, coll. Point hors ligne, Τουλούζη, 2011, σελ. 260-283.

- IZCOVICH Luis**, *La parole, ses limites et son au-delà*, Stilus, coll. Nouages, Παρίσι, 2020.
- IZCOVICH Luis**, *Les marques d'une psychanalyse*, Stilus, coll. Nouages, Παρίσι, 2015, τα κεφάλαια « Le temps et l'inconscient » et « La hâte et la sortie ».
- KLEIN Melanie, RIVIERE Joan**, *Η αγάπη και το μίσος, Η ανάγκη της επανόρθωσης*, Κονιδάρης, Αθήνα, 2008.
- LATOUR Marie-José**, *Lire ce qui ne cesse pas de ne pas s'écrire – Autour de l'œuvre de Philippe Forest, articles et entretiens*, ENCL, coll. ... In progress, Παρίσι, 2020.
- NOMINÉ Bernard**, *Le présent du présent – Étude psychanalytique sur le temps*, ENCL, collection Cliniques, Παρίσι, 2020.
- SOLER Colette**, *Avènements du réel, de l'angoisse au symptôme*, Éditions du Champ lacanien, Παρίσι, 2016.
- SOLER Colette**, « Les temps du sujet de l'inconscient », *Hétérité* n°7, Revue IF-EPFCL, 2009.
- SOLER Colette**, Le temps long, στο *Wunsch* 11, Bulletin international de l'EPFCL, Οκτώβριος 2011, σελ. 4.
- ΆΓΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ** (Ιππώνος), *Εξομολογήσεις*, Βιβλίο XI, τόμος 2^{ος}, Πατάκη, Αθήνα, 2013.
- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**, *Φυσικά*, (μετ. Β. Κάλφας), Νήσος, Αθήνα, 2015, Βιβλίο 4^ο, κεφ. 11, σελ. 334-345.
- 2001, ο Λακάν μέσα στον αιώνα**, Συνέδριο του Cerisy-la-Salle, Synergie, 2001.
- ΜΑΡΚΙΔΗΣ Μάριος**, *Ο εξανθρωπισμός της γλώσσας*, Έρασμος, Αθήνα, 1993.
- Συλλογικό**, *Μελαγχολίες*, Ηριδανός, Αθήνα, 2009.

Προϋποθέσεις εγγραφής

Στην ΚΕΛΠ έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν όσοι έχουν μια κλινική πρακτική, όπως ψυχίατροι, ψυχοθεραπευτές, ψυχολόγοι, ψυχαναλυτές, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά και όσοι έχουν γενικότερα την επιθυμία να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν πάνω στην ψυχαναλυτική εμπειρία και τον ψυχαναλυτικό λόγο.

Στόχος του 4ετους κύκλου σπουδών της Κ.Ε.Λ.Π

Στόχος του κύκλου σπουδών είναι να επιτρέψει σε κάθε συμμετέχοντα, στο πέρας του κύκλου σπουδών του, να έχει γνωρίσει επαρκώς τις δυνατότητες της κλινικής συνέντευξης αναλυτικού προσανατολισμού, την κλινική ανάγνωση και επεξεργασία μιας περίπτωσης, καθώς επίσης, και να έχει εμβαθύνει στην ανάγνωση και τη μελέτη κειμένων.

Κάθε εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει με κάποια εργασία ή παρουσίαση και κυρίως, στο τέλος της 4ετους παρακολούθησης, να πραγματοποιήσει μια εργασία με την εποπτεία ενός διδάσκοντος.

Βεβαίωση σπουδών

Βεβαίωση σπουδών αποδίδεται στους συμμετέχοντες που έχουν μία συνεπή παρουσία στις δραστηριότητες της ΚΕΛΠ και οι οποίοι θα δώσουν μια εργασία πάνω σε μια κλινική μελέτη στο τέλος του κύκλου σπουδών.

Οι διδάσκοντες

Βισβίκη Ιωάννα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6973623518, email: joanna.visviki@gmail.com

Ζορμπάς Νικόλας

ψυχαναλυτής, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ.6987338009, email: nikolas.zorbas@gmail.com

Καμπέρου Όρσα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6973381342, email: orsa.kamperou@gmail.com

Κουκουμάκη Μαρία

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6975875301, email: koukoumaki@hotmail.com

Νικολαΐδου Μαργαρίτα

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 6946124258, email: mnicolai@otenet.gr

Σερέτης Πάνος

κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλυτής, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου
τηλ. 697 3352048, email: pan.seretis@gmail.com

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Κλινική εκπαίδευση 2020-2021

Όνοματεπώνυμο.....

Διεύθυνση οικίας.....

Πόλη.....Τ.Κ.....

Τηλ.....Email.....

Επάγγελμα.....

Τόπος εργασίας.....

Εγγεγραμμένος/η προηγούμενα έτη:

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Εγγραφή: 350 ευρώ (φοιτητές: 200 ευρώ)

Αίτημα εγγραφής- πληροφορίες

Πάνος Σερέτης

τηλ. 697 3352048, email: pan.seretis@gmail.com

ΦΟΡΟΥΜ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

Πόντου 36, 115 27 Αθήνα, τηλ. 210 7751212

www.champlacanian.gr